העומדים בשורה וכו': ¢ת"ר אשורה הרואה

פנימה פטורה ושאינה רואה פנימה חייבת

רבי יהודה אומר הבאים מחמת האבל פמורין

מחמת עצמן חייבין: אמר רב יהודה אמר רב

יהמוצא כלאים בבגדו פושטן אפי' בשוק מ"ט

יאין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה' בּיכ"מ

שיש חלול השם אין חולקין כבוד לרב מתיבי

יהברו את המת וחזרו ולפניהם ב' דרכים אחת

מהורה ואחת ממאה בא במהורה באין עמו

במהורה בא בממאה באין עמו בממאה

משום כבודו אמאי לימא אין חכמה ואין

תבונה לנגד ה' תרגמה רבי אבא בבית הפרם

דרבנז דאמר יהודה אמר שמואל המנפח

אדם בית הפרס והולך ואמר רב יהודה בר

אשי משמיה דרב יבית הפרם שנדש מהור אשי משכורו דוב בין בר צדוק ימדלגין היינו ת"ש דאמר ר' אלעזר בר צדוק ימדלגין היינו על גבי ארונות של מתים לקראת מלכי ישראל על גבי ארונות של מתים לקראת מלכי ישראל

ולא לקראת מלכי ישראל בלבד אמרו אלא אפי'

לקראת מלכי עכו"ם שאם יזכה יבחין בין מלכי

ישראל למלכי עכו"ם אמאי לימא אין חכמה

ואין תבונה ואין עצה לנגד ה' כדרבא דאמר

רבא דבר תורה אהל כל שיש בו חלל מפח

חוצץ בפני המומאה ושאין בו חלל מפח אינו

חוצץ בפני הטומאה ורוב ארונות יש בהן

חלל מפח וגזרו על שיש בהן משום שאין בהן

ומשום כבוד מלכים לא גזרו בהו רבנן ת"ש

יגדול כבוד הבריות שדוחה [את] לא תעשה

שבתורה ואמאי לימא אין חכמה ואין תבונה

ואין עצה לנגד ה' תרגמה רב בר שבא קמיה

דרב כהנא בלאו ²דלא תסור אחיכו עליה

לאו דלא תסור דאורייתא היא אמר רב כהנא

מגברא רבה אמר מילתא לא תחיכו עליה כל

מילי דרבגן אסמכינהו על לאו דלא תסור

ומשום כבודו שרו רבנן ית"ש והתעלמת

מהם פעמים שאתה מתעלם מהם ופעמים

שאין אתה מתעלם מהם הא כיצד אם ההיה

כהן והיא בבית הקברות או היה זקן ואינה

לפי כבודו או שהיתה מלאכתו מרובה משל

חברו לכך נאמר והתעלמת אמאי לימא אין

חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה' שאני

התם דכתיב והתעלמת מהם וליגמר מינה

יאיסורא מממונא לא ילפינן ת"ש יולאחותו

∞מה תלמוד לומר הרי שהיה הולך לשחום

את פסחו ולמול את בנו ושמע שמת לו מת

יכול יחזור ויטמא אמרת לא יטמא יכול כשם

שאינו משמא להם כך אינו משמא למת

מצוה ת"ל ולאחותו לאחותו הוא דאינו מטמא

מ א מיי' פ"ד מהלכות ק"ם מהלכה הלכה ו סמג עשין יח

טוש"ע או"ח סימן עב סעיף ה: ב מיי פ"י מהלכות כלאים הלכה כט סמג לאוין רפג

:[ס"ח]: טוש"ע יו"ד סימן שג

ג ומיי׳ פ״ה מהלי ת״ת הלכה

נ מוש"י יו"ל סי׳ שעב סעיף

:[6

קן: כא ד מיי׳ פ״ג מהלכות אבל הלכה יד טוש״ע יו״ד סימן שעב סעיף א: כב ה ו מיי׳ פ״ן מהל' קרבן

בד ח מיי׳ פי״א מהלכות

ופי״ב הלי א] סמג עשין עד טוש״ע חו״מ סימן רבע סעיף ב ג:

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת.

רבינו חננאל

[מנפח אדם בית הפרס והולך

. **וכו**'. פי', שמפריח עפר תיתוח, וכיון שגילה עפר ולא

ראה עצם תחתיו טהור. וכז אם

ו אה עצם וחודי וכן אם נידש בית הפרס כיון שנדרס ברגלי העוברין ושבין, אלו היה שם עצם ודאי נדרס נונמעט ונטהר המקום]. א"ר

אלעזר בר צדוק מדלגין היינו

על גבי ארונות לרוץ לקראת מלכים. וארונות הללו כלים היו והיו בהן חלל טפח בין גגותיהן ולמתים. [גדול כבוד

הבריות שדוחה את לא תעשה

שבתורה. פי׳, כגון זקן שראה שבונו היא נדחה, ואין בהמת חבירו והיא נדחה, ואין כבודו להנהיג בהמה, אינו חייב להשיבה, שנאמר והתעלמת, ואמרינן פעמים

שאתה מתעלם. באיזה צד.

שאחה מחצים, באיחה צד, כגון זקן שאין כבודו להנהיג לפניו בהמות שהוא פטור מלהשיב, נמצא כבוד הזקן דוחה את הכתוב לא תוכל

להתעלם]. ת"ר ולאחותו מה ת"ל וכו". פי' ולאחותו מה ת"ל בנזיר. כלומר לאחיו אינו

ת"ל בנזיר. כלומר לאחיו אינו מטמא לאחותו לא כ"ש", א"כ מה ת"ל ולאחותו, הרי שהיה הולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו, שבשתיהן אע"פ שהן מצוות עשה שהוא

אבדה הלכה ית ווהלכה יג

פסח הלכה ח: ז מיי' פ"ג מהלכות אבל הלכה יד טור יו"ד סימן שעב:

ל) תוספתא פ"ב שמחות פ"י,נ) ועירובין סג. סנהדרין פב. שבועות ל:], ג) עירובין דף ל: שבועות ל:], ג) עירובין דף ל: פסחים דף לכ: מו"ק דף ה: תגיגה דף כה: כתובות דף כח: בכורות דף כע. נדה דף מ. [ועיין בכל המקומות ותמלא שינוי נוסחאות באמוראיםו. ד) מנחות דף לו: נשבת פא: לד: מגילה גי עירובין מא:], ה) [גיטין דף נה: נדה דף נ:], ו) סנהדרין דף יח: ב"מ דף ל., ו) [כתובות מ: מו: הדושיו ג: ב"מ כ:ז. ק) מגילה קרומין ג. ב"מו כ.), מז מנהים: ג. מיר מח: סנהדרין לה: זבחים ק., ט) [כחובות כח:], י) [ד"ה לקראת אחר ד"ה מדלגיו], כ) [במדבר ון, ל) [יבמות ע:], מ) וחולין עב.ן, נ) וובתוספתה ש) [פורק עב., ל) [ובמוספתם פ"ג דמכות], ש) [בשבת קנב: ד"ה עד שיסתם כתבו חום? ביתר ביאור ע"ש וע"ע חום? כתובות דף ד: ד"ה עד וחום? סוכה כג. ד"ה ולא וחום? סנהדרין מו: ד"ה

תורה אור השלם

משיסתוסן:. ע) ווע"ע תוס' מיר

נג: ותוס' ב"ב ק: ד"ה ורומן],

 אַין חָכְמָה וְאֵין תְּבוּנְה וְאַין עַצָה לְנֶנֶד יְיְ: משלי כא ל
עַל פִּי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר יוֹרוּךְ וְעַל הַמִּשְׁפָּט אֲשֶׁר יֹאמְרוּ לְךְּ הַצָּשֶׂה לֹא תָסוּר מִן הַדְּבָר אֲשֶׁר יַגִּידוּ לְךְ יָמִין וּשְׁמֹאל:

אוֹ אֶת שֵּׁיוֹ נִדְּחִים וְהִתְעַלַּמְתָּ מֵהֶם הָשֵׁב תְּשִׁיבֵם לְאָחִיף:

דברים כב א 4. לְאָבִיו וּלְאָמוֹ לְאָחִיו וּלְאַחֹתוֹ לֹא יִשְׁמָא לְהָם בְּמֹתָם בִּי נַזֶר אֱלֹהָיו עַל ראשו: במדבר ו ז במדבר ו ז

הגהות הב״ח

(ב) תום' ד"ה מדלגיו וכו' מימה לפי דאמריבן פ״ק דעירובין לפ״ה דאמריבן פ״ק דעירובין אין כצ״ל. ותיבת גבי נמחק: (ג) בא״ד כסוי לארון. נ״ב ע״ כתובר׳ ל: בד״ה עד שיסתום ובס"פ שואל קנב: מפור' יותר וע"ש: (ד) ד"ה רוב וכו' טפח על טפח ברום טפח וכו' אלא

מוסף תוספות

א. בתוס' רי"ש הוסיף, ושפיר

רב ניסים גאוז (המשר) י, דבית הפרס במס׳ אהלות (פרק יוז מ״ב) במתניתין ובתוספתא (פרק יז) ובפרק משקין בית השלחיז (מו״ק ד״ה) תניא ג׳ בית הפרס הז שדה שאבד בה קבר ופרט הן שדה שאבו בה קבר ושדה שנחרש בה קבר ושדה בוכין מאי שדה בוכין א״ר יהושע בר אבא משמיה דעולא שדה שמפטירין בה מתים יטעמא מאי אמר רב חסדא אמר אבימי משום יאוש בעלים בה קבר ועד כמה (אהלות פי"ז מ״א] ק׳ אמה לכל רוח ורוח דקבר משוי בית הפרס מקום הקבר טומאה דאורייתא היאך איכא עצם כשעורה אי נמי אית ביה עפר בית הקברות לפי שאי אפשר לעצם כשעורה שלא כשעורה וכך העתיקו משמו עליו נביא ב. כדאמרינן [נזיר נז] עצם כשעורה הלכה ואמרינן תו דאורייתא דכתיב (דברים ח) ארץ חטה ושעורה ומפרשי לה שעורה כשעורה

הרואה פנימה. את חלל ההקף אחורי שורה הפנימית והאבל יושב שם: מחמת עלמן. ולא מחמת כבוד שלא באו לנחם אלא לראות את המאורע: אין הכמה. חשובה נגד ה': אחת טמאה. שיש בה קבר: בא בטהורה. האבל: בבים הפרס. דלא מטמא אלא

מדרבנןש והוא שדה שנחרש בו קבר וחשו חכמים שמא דלדלו כלי המחרישה את העלמות והדורם עליה' מסיטו ועלם כשעורה מטמא במגע ובמשא ולא באהל וכיון דמדרבנן הוא דאסור רבנן הוא דאחלוה ליקרייהו גבי אבל: מנפה אדם. לפניו שאם היה שם עלם יראנו דאי דאורייתא הוא לא הוינן מזלולינן ביה כולי האי למיסמך אנפיחה. והך בדיקה לעושה פסח אישתרי ולא לאוכלי תרומה כדאמרינן בחומר בקדש (חגיגה דף כה:): שנדש. ברגלים: י לקרחת מלכי ישרחל. הרי לכבוד הבריות עוברים על נפש לא יטמא (ויקרא כא) דהא ר' אלעזר בר לדוק כהן הוה כדאמרינן בבכורות (דף לו.): מדלגין. מארון לארון: דבר סורה. הלכה למשה מסיני: אינו חולך בפני הטומאה. דנקראת טומאה רלולה ובוקעת ועולה: את לא תעשה. קס"ד כל ל"ת קאמר: בלאו דלא ססור וגו' אחיכו עליה. אינהו סבור דאפי׳ אמרו לו דבר תורה והוא עומד בפני הכבוד יעבור עליו והא האי נמי דאורייתא הוא: כל מילי דרבנן וכו'. והכי קאמר להו דבר שהוא מדברי סופרים נדחה מפני כבוד הבריות וקרי ליה ל"ת משום דכתיב לא תסור. ודקא קשיא לכו דאורייתא הוא רבנן אחלוה ליקרייהו לעבור על דבריהם היכא דאיכא כבוד הבריות כגון לטלטל בשבת אבנים של בית הכסא לקנוח (שבת דף פא:) או מי שנפסקה נינית טליתו בכרמלית לא הלריכו להניח טליתו שם וליכנס לביתו ערום (מנחות דף לח.): והיא בבית הקברות. האבדה: ואינה לפי כבודו. אין האבדה חשובה לפי כבודו להשיבה: או שהיתה מלאכתו מרובה. שדמי בטול מלאכתו לרדוף אחריה יתירים על דמי האבדה ולא ירצו הבעלים להשיב לו יותר ממה שמשיב להם ונמלא הוא מפסיד: ונגמר מינה. לגבי כלאים דאמרן פושטן אפילו בשוק: ממונה. קל מאיסורא: ולחחותו מה תלמוד לומר. בנזיר כתיבי כל ימי הזירו לה' על נפש מת לא יבא וסמיך ליה לאביו ולאמו לאחיו ולאחותו לא יטמא להם דהא כולהו בכלל על נפש מת לא יבא היו ולמה יצאו לאביו פרט למת מצוה לאמו מה תלמוד לומר משום מת מלוה לא אילטריך דמלאביו נפקא ודרשי ליה בספרי ללמוד שאם היה נזיר זה כהן דהוו עליה שתי

אבל קדושות אף הוא לאמו הוא דלא יטמא אבל מטמא הוא למת מצוה לאחיו מה תלמוד לומר הרי שהיה כ"ג והוא נזיר אף הוא לאחיו לא יטמא אבל מטמא למת מלוה ולאחותו מה תלמוד לומר אם אינו ענין לזה תנהו ענין למי שהולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו שמטמא למת מצוה: ושמע שמת לו מת. מקרוביו יכול יטמא להס: אמרת לא יטמא. הואיל ועונת שחיטת הפסח היא וחלה עליו חובת הפסח שהוא בכרת אם יטמא יבטל מלעשות פסח. ולמול את בנו נמי (א) מצות כרת היא ואית דאמרי בערבי פסחים נמי קאמר דמילת זכריו מעכב הפסח ב

לשחוט פסחו ולמול את בנו דאיכא מצות טובא אפ״ה לאחותו הוא דאינו מטמא אבל מטמא למת מצוה: אבורת דא ישמא. מפני שקאי על אדם שהוא נזיר וכהן גדול ועושה פסח משמע דעושה פסח גרידא רשאי לטמא לקרובים וחימה דבובחים (פי"ב דף ק.) גבי מעשה דיוסף הכהן שמתה אשחו בערב פסח וטמאוהו אחיו בע"כ ופריך מהא ברייתא דהכא דקאמר לא יטמא ומאי פריך דילמת שאני הכא דמיירי דכל קדושות האלו בו כדפרישי אבל עושה פסחו גרידא אימת רשאי לטמת על כן נראה לפרש אמרת

נמי בסדר טהרות במתני״ רפירקא קמא באהלות ןמשנה גן אלו מטמאין במגע ובמשא ואין מטמאין באהל עצם כשעורה וכרי מכלל דאי לא הוה ביה כשעורה דפירקא קמא באהלות (משנה גו) אלו מטמאין במגע ובמשא ואין מטמאין באהל עצם כשעורה וכרי מכלל דאי לא הוה ביה כשעורה אינו מטמא ובפרק יום הכפורים (יומא זעיים) אמרינן בעי רב אשי עצם כשעורה שאמרו בקליפתה או בלא קליפתה בלחה או ביבשה ואמר רב פפא לחה שיבולת מיקריא בלא קליפתה (עי נדוים זף מיא) ערסן מיקרי: ת"ש ולאחותו מה תלמוד לומר הרי שהיה הולך לשתוט את פסחו. הא ברייתא אהא קרא קיימא דאזהר ביה רחמנא לנויר מליטמא כדכתיב (נמדבו ז) לאביו ולאמו לאחיו ולאחותו לא יטמא זה שדבר הכתוב בכל אלו הקרובין צריך היה הדבר להזכיר את כולם שאי אפשר שיזכיר דבר שאין בו תלמוד כדכתיב (דבוים לב) כי לא דבר רק הוא מכם ואין לנו דרך לידע לאיזה תלמוד נכתבו כולם אלא מקבלת החכמים ז"ל לפי שאם באנו

מדלגין היינו על גבי ארונות. תימה לפ״ה דפי׳ גולל כיסוי של ארון דתני׳ יס כל אשר יגע על פני השדה לרצות גולל ודופק וא"כ גם הגולל מטמא באהל והיאך היו מדלגין עליו וי"ל דלא קשה דהא תני׳ בשמחות (פ״ד הלכה כא) יכל טומאה שאין הנזיר

מגלח עליה אין כהן מחהר עליה וגולל ודופק אין מיר מגלח עליהן כדתנן והיה אומר ר"ת דליתי' להני כללי דהא אמר התם רביעית דם אין הנזיר מגלח עליו עד שיהא חלי לוג ואפילו הכי כהן מוזהר עליו כדאמרינן בפרק בהמה המקשה (חולין דף עב.) דרביעית דם הבא מב׳ מחים טמא ומפקינן ליה מעל כל נפשות מת לא יבא וי"ל דהתם מכל מקום הוי שם טומאה שהנזיר מגלח עליה אבל גולל ודופק אינו כלל בנזיר ולכך אין כהן מוזהר עליו אי נמי הא ברייתא סברה כזהנים הראשונים ומיר נג.ן שהיו אומרי׳ רביטים דם גם בחגלחם נזיר ומיהו תימא אמאי אין המת מטמא באהל כיון שהכסוי עלמו מקבל טומאה דכל דבר המקבל טומאה אינו חולך בפני הטומאה אם כן מטמא באהל וי"ל דאין מטמא אלא לד חיצון שבו אבל לד פנימי טהור כדתנן במסכת אהלות בפט"ו (משנה ט) חבית שהיא מלאה משקין טהורים ומוקפת למיד פתיל ועשחה גולל לקבר הנוגע בה מטמא טומאת שבעה והחבית והמשקין טהורין לפי שלד פנימי כולו טהור ומיהו תימה לפ"ה דפירש בפ"ק דערובין (דף טו) (כ) גבי אין עושין מבעלי חיים גולל ודופק עושין מבעלי חיים כסוי לארון (ג) ע"כ פר"ת דגולל היינו מלבה וכן דרך בני אדם ליתן בהמה על הקבר לסימן עד שיתנו עליו מלבהם: רוב ארונות יש להם חלל מפח.

ול"ל שראש הארון פתוח שאם ובפרק המוכר פירות (ב"ב דף ק:) יש להאריךש: ולאחותו מה ת"ד. לא יבא וכתיב בתריה לאביו ולאמו לאחיו ולאחותו לא יטמא וכולהו יתירי

מה תלמוד לומר לגופיה לא אינטריך דהא מנפש מת נפקא כולהו ולא בא אלא להוליא מת מלוה שמותר לטמא בו לאמו מה תלמוד לומר לגופיה לא אינטריך ולהתיר מת מצוה דמלאביו נפקא אלא להביא שאם היה נזיר וכהן שיש עליו שתי קדושות אין הכתוב מזהירו מלטמא אלא לאמו אבל מטמא הוא למת מצוה לאחיו מה תלמוד לומר שאם היה כהן גדול ומיר דקדושתו חמור דגם בלא מירות אסור לטמא לקרוביו אעפ"כ לאחיו הוא דאינו מטמא אבל מטמא הוא למת מלוה ואם אינו ענין למיר גרידא ולא לכהן הדיוט נזיר תנהו ענין לכ"ג נזיר ולאחותו מה תלמוד לומר הרי שאם היה כ"ג ונזיר והלך

עשה והן בכרת, דכתיב וערל זכר אשר לא ימול וכו', וכתיב וחדל לעשות הפסח ונכרתה וגרי, ושמע שמת לו מת יכול יטמא אמרת לא יטמא. דייקינן מדכתיב והאיש אשר הוא טהור וגו' ומן ערל זכר אשר לא ימול, כלומר אינו רשאי להטמא למתו ולבטל ושאי להטמא למוו ולבטל המצוה. יכול אף למת מצוה לא יטמא, שאם נטמא נמצא בטל מן המצוה ת"ל ולאחותו, הנה הנזיר מצווה שלא להטמאות וכתיב ולאחותו מותוה ללמד ממוה לאחותו מופנה ללמד ממנה לאחותו אינו מיטמא אבל מיטמא למת מצוה אע״פ שמבטל העבודה.

נינהו דמנפש מת נפקא ודרשינן לאביו

עם כל זאת בירור קבלתם וזה שאמר ר' יהושע (דברים כ) לא בשמים היא כלומר כי תורת ה' תמימה וכבר נתנה לנו בסיני והודיענו עם כל זאת בירור קביתם וזה שאמר ר׳ יהושע תוביים כז א בשטים היא כלומר כי תורת ה׳ תמימה וכבר נתנה לנו בסיני והודיענו כי אינו מחליף ממנה דיבור אחד ואין בתורתנו חסרון ולא ספק כדי שנצטרך אל ראיה מן השמים וכל מקום בתלמוד שיש בו ור׳ יהושע היא דאמר אין משניחין בכת קול מיכן היא עיקרו והברכה שבירכוה לר׳ אליעזר שהיא כינוי לנידוי פירשו במסכת סנהדרין בסוף פרק ד׳ מיתות (חף מח) כי בשעת פטירתו התירוהו כמו שאמרו עמד ר׳ יהושע על רגליו ואמר הותר הגדר הותר הגדר: **העומדים** בשורה הפנימיים פטורין. במס׳ סנהדרין בפרק כהן גדול (די־מ) אמרינן אמר ר׳ מנשיא בר עות שאילית את ר׳ יאשיה רבה מבית עילמין דהוצל ואמר לי אין שורה פחותה מיו״ד בני אדם ואין אבלים מן המנין: תרגמה ר׳ אבא בבית הפרס דרבגן. איתיה לפירושא

במס' נזיר פרק כהן גדול (דף נד.) לקבר ואי גולל היינו כסוי הארון וכי

היה סתום אדרבה כי יש בו פותח טפח מטמא ואפילו בלד הריהו שבו כדאמרינן במסכת אהלות בפ"ז ומ"א) נפש אטומה הנוגע בה מן הלדדין טהור פי׳ בלד הריקן מפני שטומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת ואם היה מקום הטומאה טפח ע"ט (ד) על רום טפח הנוגע בה מכל מקום טמא מפני שהוא כקבר סתום אלמא בקבר סתום אינו מטמא כל סביביו אלא כשיש עליו טפח אבל בטומאה רצוצה אינו מטמא אלא כנגד הטומאה ולא מלד הריקן גבי נזיר כתיב על (כל נפשות) [נפש] מת

רב ניסים גאון י התלמיד. וזה שאמרו יצאת בת קול ואמרה מה לכם אצל ר׳ אליעזר שהלכה כמותו בכ״מ ראיתי בו ב׳ תשובות האחת כי בת קול לא אמרה שהלכה כמותו בדבר זה אלא בכל מקום סתם הוא שאמרה ואיפשר לומר כי בכל מקום י זולתי זה המקום היתה כוונתה או מה שדומה לו שטעמו שאין הלכה כר׳ אליעזר בזה הדבר ויהיו דברי בת קול נכוחים וקיימים והשנית שלא היתה הכונה אלא לנסות את החכמים אם יניחו הקבלה יווכמים אם יניזוו הקבלה עבידם והגמרא שבפיהם שביל בת קול ואם לאו ודומה מה שכתב (דברים יג) כי מנסה ה׳ אלהיכם אתכם והנה נודע